

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/90/2006

PROTESTY I STRAJKI W OPIECE ZDROWOTNEJ

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, CZERWIEC 2006

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
28 września 2005 roku

PROTESTY I STRAJKI W OPIECE ZDROWOTNEJ

- ❑ Większość ankietowanych (61%) popiera strajki i protesty lekarzy oraz innych pracowników publicznej opieki zdrowotnej, natomiast co szósty (17%) je potępia. Obojętność wobec tych protestów deklaruje 17% badanych, nieliczni (5%) nie mają zdania w tej sprawie.
- ❑ Ponad trzy czwarte Polaków (78%) uważa, że domaganie się przez lekarzy co najmniej 30-procentowej podwyżki płac jest uzasadnione, ale za w pełni uzasadnione uznaje te żądania jedna trzecia (33%), pozostali zaś (45%) twierdzą, że są one tylko częściowo uzasadnione. Co siódmy ankietowany (15%) jest zdania, że domaganie się podwyżek jest zupełnie bezpodstawne.
- ❑ Spośród różnych form protestów akceptowane jest na ogół oflagowanie i oplakatowanie placówek (82%). Stosowanie innych form dopuszcza znacznie mniej osób. Tylko około jednej trzeciej ankietowanych za dopuszczalne uważa niewypełnianie druków i sprawozdań dla NFZ (34%) lub przerwanie pracy na kilka godzin (32%). Około jednej piątej dopuszcza grupowe zwalnianie się z pracy na znak protestu (21%), masowe urlopy (19%), nieprzyjmowanie pacjentów w placówkach opieki zdrowotnej, z wyjątkiem przychodni i niektórych oddziałów (18%) oraz niewypisywanie zwolnień lekarskich i zaświadczeń na właściwych formularzach ZUS (17%). Mniej niż co dziesiąty ankietowany akceptuje takie formy protestu, jak: nieudzielanie pomocy lekarskiej z wyjątkiem najcięższych przypadków - to znaczy pracę jak na ostrym dyżurze (9%), przesuwanie planowych zabiegów na późniejsze terminy (9%), niewypisywanie kart zgonu (8%) oraz niewypisywanie recept refundowanych przez NFZ (6%).
- ❑ Ci, którzy w ostatnim okresie korzystali z opieki zdrowotnej, w większości (77%) deklarują, że nie mieli żadnych trudności spowodowanych strajkami. Co piąty pacjent (20%) miał kłopoty z uzyskaniem świadczeń zdrowotnych z powodu strajków i protestów lekarzy lub innego personelu.

Od kilku tygodni trwają w naszym kraju protesty pracowników publicznej opieki zdrowotnej domagających się natychmiastowych podwyżek płac i zwiększenia nakładów na ochronę zdrowia w przyszłości. Strajkują przede wszystkim zatrudnieni w szpitalach lekarze i pielęgniarki oraz inni pracownicy. Mimo wysiłków ministra zdrowia i deklaracji rządu, obiecującego znaczny wzrost nakładów na opiekę zdrowotną, strajki nie tylko nie ustają, ale nawet się nasilają. Lekarze nie wierzą obietnicom, domagając się natychmiastowego spełnienia żądań płacowych. Majowy sondaż¹ przeprowadziliśmy przed przyjęciem przez rząd programu finansowania opieki zdrowotnej, który nie zyskał aprobaty strajkujących.

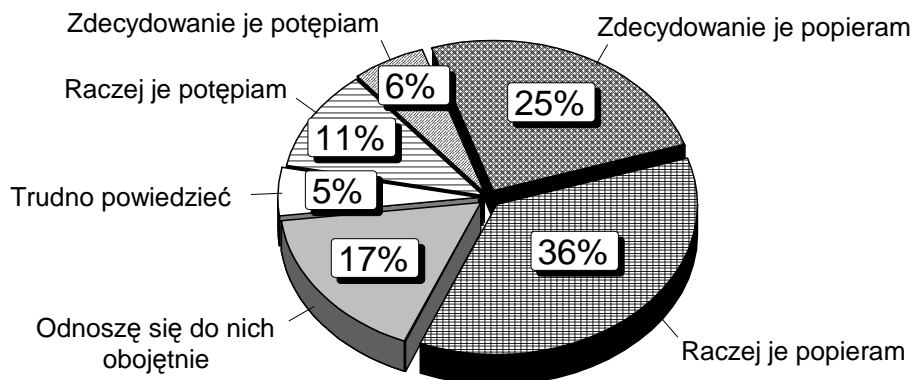
POPARCIE DLA PROTESTÓW

Protesty i strajki pracowników publicznej opieki zdrowotnej, przede wszystkim lekarzy i pielęgniarek, spotykają się na ogół ze społecznym zrozumieniem. Poparcie dla nich jest znacznie częstsze niż dezaprobata.

Większość Polaków (61%) popiera protesty lekarzy i pielęgniarek. Trzeba jednak zaznaczyć, że zdecydowanego poparcia udziela protestującym tylko jedna czwarta (25%), a umiarkowanego - ponad jedna trzecia (36%). Co szósty respondent (17%) potępia te protesty. Tyle samo osób (17%) deklaruje wobec nich obojętność.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (192) przeprowadzono w dniach 12-15 maja 2006 roku na liczącej 991 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. **JAKI JEST PANA(I) STOSUNEK DO PROTESTÓW ORGANIZOWANYCH PRZEZ PRACOWNIKÓW PUBLICZNEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ - PRZEDE WSZYSTKIM DO STRAJKÓW I PROTESTÓW LEKARZY I PIEŁĘGNIAREK?**

Poparcie dla obecnych protestów w opiece zdrowotnej jest znacznie wyższe niż poparcie dla protestujących pracowników służby zdrowia w latach dziewięćdziesiątych.

Warto jednak zauważyć, że protesty obejmują coraz więcej placówek szpitalnych, w tym także szpitale pediatryczne, a nasz sondaż realizowaliśmy przed przystąpieniem do strajków lekarzy ze szpitali dziecięcych. Fakt ten - źle oceniany przez część mediów - nie mógł mieć wpływu na opinie o protestach.

Tabela 1

Jaki jest Pana(i) stosunek do protestów organizowanych przez pracowników służby zdrowia / publicznej opieki zdrowotnej?	Wskazania respondentów według terminów badań							
	V 1993	VIII 1996	XI 1996	I 1997*	XI 1997**	II 1999	II/III 1999	V 2006***
	w procentach							
Zdecydowanie je popieram	12	13	16	6	9	13	12	25
Raczej je popieram	26	29	33	20	32	28	29	36
Ogółem popiera	38	42	49	26	41	41	41	61
Odnoszę się do nich obojętnie	19	18	22	21	19	18	19	17
Raczej je potępiam	26	19	15	26	22	24	22	11
Zdecydowanie je potępiam	12	14	7	19	13	11	11	6
Ogółem potępia	38	33	22	45	35	35	33	17
Trudno powiedzieć	4	7	7	8	4	6	7	5

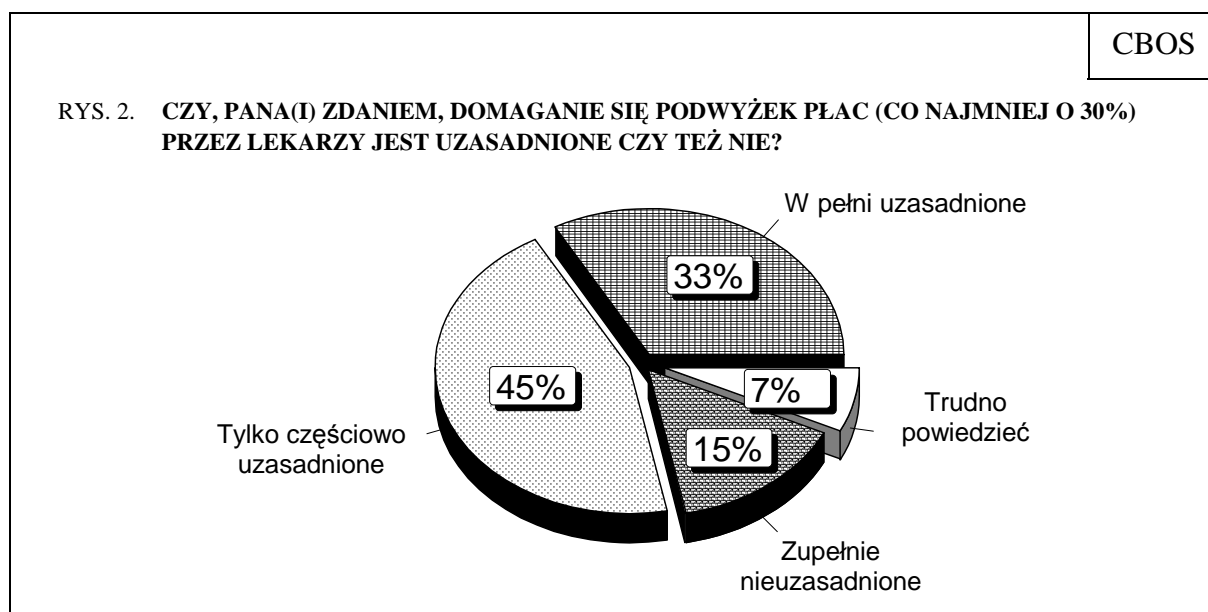
* W styczniu 1997 roku pytanie dotyczyło tylko protestów lekarzy

** W listopadzie 1997 roku pytanie dotyczyło protestów (i strajków głodowych) lekarzy anestezjologów

*** W maju 2006 roku pytanie miało nieco inne brzmienie - patrz rys. 1

Im wyższy jest poziom wykształcenia ankietowanych, tym częstsze poparcie dla strajków i protestów lekarzy i pielęgniarek. Częściej niż inni popierają je też mieszkańcy największych miast. Natomiast potępienie protestów jest tym częstsze, im gorzej wykształceni są badani; częstsze niż przeciętnie jest też wśród osób w średnim wieku (mających od 45 do 54 lat) i najstarszych oraz wśród mieszkańców wsi (zob. tabele aneksowe). Spośród grup społeczno-zawodowych strajki najczęściej popierają pracujący na własny rachunek poza rolnictwem, natomiast potępiają je przede wszystkim robotnicy niewykwalifikowani.

Ponad trzy czwarte Polaków (78%) uważa, że domaganie się przez lekarzy co najmniej 30-procentowej podwyżki płac jest uzasadnione, ale za w pełni uzasadnione uznaje te żądania jedna trzecia (33%), pozostali zaś (45%) twierdzą, że są one tylko częściowo uzasadnione. Co siódmy badany (15%) uważa, że domaganie się podwyżek jest zupełnie bezpodstawne.

Spółeczne poparcie dla postulatu podwyżek płac nie jest pozbawione zastrzeżeń. Warto tu przypomnieć, że w odpowiedzi na takie samo pytanie, ale dotyczące protestów pielęgniarek w 2000 roku (także z powodu braku podwyżek płac) aż 62% ankietowanych uznało je za w pełni uzasadnione, a dalsze 28% - za częściowo uzasadnione².

² Zob. komunikat CBOS „Opinie o protestach pielęgniarek”, grudzień 2000 (oprac. W. Derczyński).

W przypadku popierania postulatów płacowych wyraźnie widać, że im lepsza sytuacja materialna badanych, tym częstsze uznawanie ich za w pełni uzasadnione. Poparcie dla postulatów podwyżek lub jego brak zależy także od wielkości miejsca zamieszkania (im większa miejscowość, tym częstsze poparcie - najczęstsze jest wśród mieszkańców największych miast). Również poziom wykształcenia badanych wiąże się, choć słabiej, z popieraniem podwyżek (zob. tabele aneksowe).

STOSUNEK DO RÓŻNYCH FORM PROTESTÓW

Poparcie dla protestów i strajków w opiece zdrowotnej oraz dla postulatu podwyżek płac nie oznacza jednakże akceptacji wszystkich form protestów. Większość z nich - zdaniem ankietowanych - nie powinna być stosowana.

Na ogół nie ma zastrzeżeń do oflagowania i oplakatowania placówek - tę formę aprobuje zdecydowana większość badanych (82%). Stosowanie innych form protestów, które mogą być odczuwane przez pacjentów, dopuszcza znacznie mniej osób. Tylko około jednej trzeciej ankietowanych akceptuje jako formy protestu niewypełnianie druków i sprawozdań dla NFZ (34%), co bezpośrednio nie zagraża pacjentom, lub przerwanie pracy na kilka godzin (32%). Około jednej piątej respondentów dopuszcza grupowe zwalnianie się z pracy na znak protestu (21%), masowe urlopy (19%), nieprzyjmowanie pacjentów w placówkach służby zdrowia, z wyjątkiem niektórych oddziałów (18%) oraz niewypisywanie zwolnień lekarskich i zaświadczeń na właściwych formularzach ZUS (17%).

Mniej niż co dziesiąty badany dopuszcza takie formy protestu, jak: nieudzielanie pomocy lekarskiej z wyjątkiem najcięższych przypadków - to znaczy pracę jak na ostrym dyżurze (9%), przesuwanie planowych zabiegów na późniejsze terminy (9%), niewypisywanie kart zgonu (8%) oraz niewypisywanie recept refundowanych przez NFZ, co dotkliwie odbija się na kieszeni pacjentów (6%).

ODSETKI ODPOWIEDZI TWIERDZĄCYCH

CBOS

RYS. 3. **CZY PRACOWNICY PUBLICZNEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ - LEKARZE, PIEŁĘGNIARKI I INNI - POWINNI (CZY TEŻ NIE POWINNI) STOSOWAĆ TAKIE FORMY PROTESTU, JAK:**

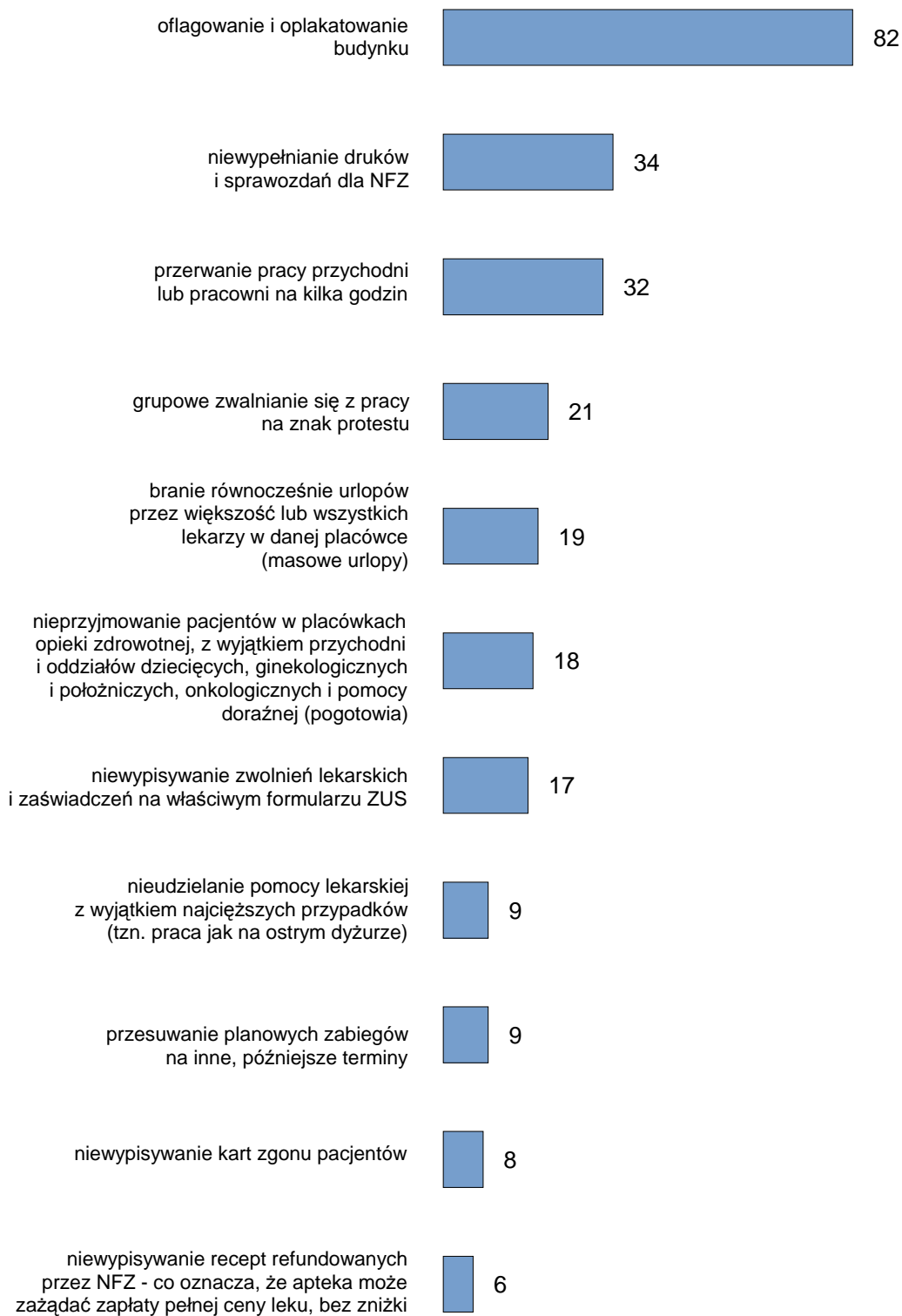

Tabela 2

Czy pracownicy publicznej opieki zdrowotnej - lekarze, pielęgniarki i inni - powinni (czy też nie powinni) stosować takie formy protestu, jak*:	Powinni					Nie powinni				
	V 1993	XI 1996	I 1997	II/III 1999	V 2006	V 1993	XI 1996	I 1997	II/III 1999	V 2006
	w procentach									
- oflagowanie i oplakatowanie budynku	-	-	-	84	82	-	-	-	12	13
- niewypełnianie druków i sprawozdań dla kas chorych / dla NFZ	-	-	-	30	34	-	-	-	57	56
- przerywanie pracy przychodni lub pracowni na kilka godzin	-	-	-	-	32	-	-	-	-	63
- grupowe zwalnianie się z pracy na znak protestu	-	-	-	-	21	-	-	-	-	69
- branie równocześnie urlopów przez większość lub wszystkich lekarzy w danej placówce (masowe urlopy)	-	-	-	-	19	-	-	-	-	74
- nieprzyjmowanie pacjentów w placówkach służby zdrowia / opieki zdrowotnej, z wyjątkiem przychodni i oddziałów dziecięcych, ginekologicznych i położniczych, onkologicznych i pomocy doraźnej	-	-	-	9	18	-	-	-	86	78
- niewypisywanie zwolnień lekarskich L-4 / zwolnień lekarskich i zaświadczeń na właściwym formularzu ZUS	19	22	15	25	17	80	70	76	67	77
- nieudzielanie pomocy lekarskiej z wyjątkiem najcięższych przypadków (tzn. praca jak na ostrym dyżurze)	12	6	6	10	9	88	91	90	86	88
- przesuwanie planowych zabiegów na inne, późniejsze terminy	-	-	-	-	9	-	-	-	-	86
- niewydawanie aktów zgonu / niewypisywanie kart zgonu pacjentów	-	-	5	-	8	-	-	91	-	87
- niekompletne wypisywanie recept / niewypisywanie recept refundowanych przez NFZ - co oznacza, że apteka może zażądać zapłaty pełnej ceny leku, bez zniżki	-	-	-	6	6	-	-	-	88	89
Pominięto wskazania „trudno powiedzieć”										

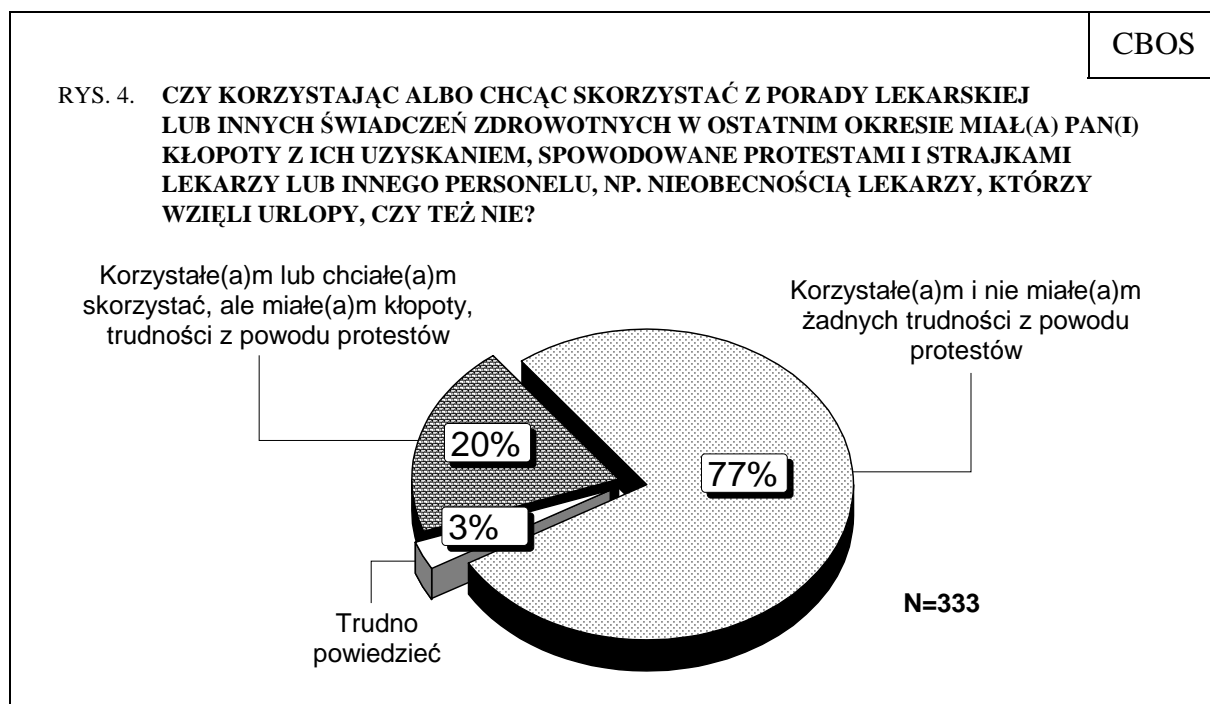
* W poprzednich latach pytanie zaczynało się: „Czy pracownicy służby zdrowia powinni (czy też nie powinni) stosować takie formy protestu, jak:”

Porównanie poparcia dla różnych form protestów obecnie i w przeszłości nie wskazuje na jakieś znaczne zmiany, jednak akceptacja jest wyższa w przypadku niewypełniania druków i sprawozdań dla NFZ oraz - i to aż dwukrotnie - nieprzyjmowania pacjentów w placówkach opieki zdrowotnej, z wyjątkiem przychodni i oddziałów dziecięcych, ginekologicznych i położniczych, onkologicznych i pomocy doraźnej. Ograniczenia te nie są w pełni przestrzegane w czasie obecnych protestów w niektórych placówkach, być może więc za wyższą obecnie akceptacją kryje się postulat ich utrzymania.

TRUDNOŚCI W UZYSKANIU ŚWIADCZEŃ MEDYCZNYCH W ZWIĄZKU Z PROTESTAMI

Z deklaracji pacjentów wynika, że tylko co piąty z nich miał jakieś kłopoty czy trudności z uzyskaniem świadczeń zdrowotnych z powodu strajków i protestów lekarzy lub innego personelu medycznego. Tylko jedna trzecia ogółu ankietowanych (33%) korzystała lub chciała skorzystać w ostatnim okresie z porady lekarskiej lub innych świadczeń. Pozostali (66%) nie mieli kontaktu z placówkami służby zdrowia.

Ci, którzy w ostatnim okresie korzystali z opieki zdrowotnej (333 osoby), w większości (77%) deklarują, że nie mieli żadnych trudności spowodowanych strajkami, jedna piąta zaś (20%) miała kłopoty. Warto przypomnieć, że w styczniu 2004 roku, gdy na skutek niepodpisania przez lekarzy umów z NFZ zamknięto wiele przychodni, trudności miało 17% pacjentów³.

³ Zob. komunikat CBOS „Opinie o konflikcie między lekarzami a Narodowym Funduszem Zdrowia”, styczeń 2004 (oprac. W. Derczyński).

Jak wynika z analiz, im niższe wykształcenie badanych, tym częstsze deklaracje o kłopotach i utrudnieniach. Trudności z uzyskaniem świadczeń częściej też mieli mieszkańcy średnich i dużych miast niż respondenci mieszkający w małych miastach czy na wsi.

Jak można było oczekiwać, pacjenci mający trudności w uzyskaniu świadczeń medycznych w związku z akcjami protestacyjnymi rzadziej popierają protesty niż ci, którzy trudności nie doświadczyli (17% wobec 24%), i częściej są im przeciwni (79% wobec 69%). Różnice wskazań nie są jednak duże.

Opracował
Włodzimierz DERCZYŃSKI

A N E K S

Tabela 1. Jaki jest Pana(i) stosunek do protestów organizowanych przez pracowników publicznej opieki zdrowotnej - przede wszystkim do strajków i protestów lekarzy i pielęgniarek? 1 - Popieram je; 2 - Odnoszę się do nich obojętnie; 3 - Potępiam je

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	61	17	17	5	990
Płeć					
Mężczyźni	64	19	15	2	471
Kobiety	58	16	19	6	519
Wiek					
18-24 lat	65	18	12	5	146
25-34	58	25	14	3	182
35-44	66	15	17	2	165
45-54	58	14	23	4	179
55-64	63	15	17	5	140
65 lat i więcej	58	16	20	6	177
Miejsce zamieszkania					
Wieś	57	16	20	7	366
Miasto do 20 tys.	60	20	13	7	133
20-100 tys.	66	18	15	2	201
101-500 tys.	59	17	21	2	172
501 tys. i więcej mieszk.	69	18	14	0	117
Wykształcenie					
Podstawowe	55	18	20	7	286
Zasadnicze zawodowe	61	16	18	5	253
Średnie	65	17	16	2	344
Wyższe	67	18	13	1	108
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	64	15	18	3	65
Prac. umysł. niż. szczebla	61	21	14	5	94
Pracownicy fiz.- umysł.	65	13	19	4	91
Robotnicy wykwalifikowani	58	25	16	1	103
Robotnicy niewykwalifik.	45	21	31	3	37
Rolnicy	58	22	16	4	53
Pracujący na własny rach.	74	16	11	0	44
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	62	15	19	3	136
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	65	19	16	0	80
sekt. pryw. poza rolnict.	63	21	14	3	192
prywatnym gosp. rolnym	60	17	18	6	54
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	52	19	24	5	115
301-500	62	17	16	4	147
501-900	66	14	17	3	212
901-1200	61	21	14	3	112
Powyżej 1200 zł	64	17	18	0	76
Ocena własnych war. mater.					
Złe	58	16	20	5	276
Średnie	62	17	16	5	462
Dobre	63	19	17	1	251
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	45	23	25	7	72
Raz w tygodniu	61	17	18	4	476
1-2 razy w miesiącu	64	15	18	3	160
Kilka razy w roku	63	19	13	5	197
W ogóle nie uczestniczy	66	13	17	4	84
Poglądy polityczne					
Lewica	65	20	15	0	140
Centrum	61	20	15	3	267
Prawica	62	16	21	1	334
Trudno powiedzieć	58	15	16	12	248

Tabela 2. Czy, Pana(i) zdaniem, domaganie się podwyżek płac (co najmniej o 30%) przez lekarzy jest uzasadnione czy też nie? 1 - W pełni uzasadnione; 2 - Tylko częściowo uzasadnione; 3 - Zupełnie nieuzasadnione (%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	33	45	15	7	990
Płeć					
Mężczyźni	34	44	18	4	472
Kobiety	33	46	12	10	518
Wiek					
18-24 lat	32	50	14	5	146
25-34	34	47	15	4	182
35-44	38	42	17	4	166
45-54	30	48	18	4	179
55-64	31	50	11	8	140
65 lat i więcej	36	34	13	17	177
Miejsce zamieszkania					
Wieś	25	43	20	11	365
Miasto do 20 tys.	34	38	18	10	135
20-100 tys.	34	50	13	3	201
101-500 tys.	39	48	9	5	172
501 tys.i więcej mieszk.	49	42	8	1	117
Wykształcenie					
Podstawowe	26	43	15	16	285
Zasadnicze zawodowe	32	44	18	6	254
Średnie	36	48	14	2	344
Wyższe	47	41	10	1	108
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	47	41	9	2	65
Prac.umysł.niż.szczebla	38	39	21	2	94
Pracownicy fiz.- umysł.	37	45	12	6	91
Robotnicy wykwalifikowani	24	60	14	1	104
Robotnicy niewykwalifik.	21	42	31	6	37
Rolnicy	24	43	18	14	53
Pracujący na własny rach.	46	40	14	0	44
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	40	41	17	2	136
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	30	57	12	1	80
sekt. pryw. poza rolnict.	33	47	17	3	193
prywatnym gosp. rolnym	25	41	25	9	54
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	20	47	29	3	115
301-500	31	48	17	4	147
501-900	36	44	11	9	213
901-1200	36	52	8	3	112
Powyżej 1200 zł	48	36	13	2	76
Ocena własnych war. mater.					
Złe	28	48	17	6	275
Średnie	32	48	12	9	464
Dobre	43	35	18	4	251
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	28	48	15	10	72
Raz w tygodniu	31	44	17	8	477
1-2 razy w miesiącu	33	47	16	5	159
Kilka razy w roku	42	43	10	5	197
W ogóle nie uczestniczy	37	48	9	6	84
Poglądy polityczne					
Lewica	39	47	14	1	140
Centrum	37	43	16	4	267
Prawica	34	47	16	3	334
Trudno powiedzieć	26	42	13	19	248